

Ціна 10 коп.

БІБЛІОТЕКА
ПЕРЦЯ
№173

ОЛЕГ
ЧОРНОГУЗ

ЯК

ЗАТРИМАТИ
ГРАБІЖНИКА

**Відсканував
і опрацював**
**Анатолій
МИКОЛАЄНКО**
(barsikot)

© Бібліотека Перця № 173. 1974 р.

Олег Черногуз
Дружній шарж.

ГУМОРЕСКИ

ЯК УПІЙМАТИ ТАКСІ

Упіймати таксі не легше, ніж ліквідувати апендицит.

— Куди це так рано? — зустрічає вас сусіда на східцях біля поштової скриньки.— Чи не на зарядку бува? А може, бігаєте, ха-а, ха-а, від інфаркту?

— На операцію, — одказуєте ви з виглядом людини, якій до цього не звикати.

— На операцію?! — зводить він здивовано і загадково брови.— Цікаво?! — каже він, хоч ви зна-

єте, що тут цікавого дуже мало. Принаймні, так вам здається, і, як ви згодом переконаєтесь, це справді так, але не забігатимемо наперед. Ви тим часом намагаєтесь надати своєму обличчю вигляду байдужості і спокою моря після бурі.

— І це ви так спокійнісінько говорите? — допитується сусіда.

— А я не боюся! — піднімаєте голову на належну, як вам здається, висоту.

— Я це бачу по вас,— каже сусіда, імітуючи перед вами і свою щирість.— Ви самі? Без швидкої допомоги?

— Доберемось на таксі,— вже зовсім по-геройськи говорите про себе в множині, і це, очевидно, дає сусідові підстави думати, що ви таки не самі, а вас мінімум двоє. Його це начебто заспокоює, і він починає давати вам останні настанови і вказівки.

— Головне тримайте себе сміливо,— підкреслює він.— Сміливо і незалежно.

«Сміливо» — це почуття мені знайоме», — думаєте про себе ви. Знайоме і зрозуміле, але до чого тут «незалежність» — це аж ніяк не вкладається в голову, тому кажете:

— Я приготувався до найгіршого,— ви дивитесь йому прямо в очі, певні того, що зовнішній ваш вигляд підтверджує це.

— Я не про операцію,— ще спокійніше відповідає сусіда.— Я про таксі. Бо в цій справі, якщо ви хочете своєчасно добратися до лікарні, треба діяти сміливо й оперативно. Сівши у кабінку, ведіть себе незалежно, так, ніби ви самі щонайменше директор таксопарку або перший його заступник. Якщо вам

навіть пощастить машину зупинити — це ще не все. Може вислизнути. Тому, не кажучи ні слова, хапайтеся за ручку дверцят, відчиняйте їх і сідайте. Питатиме: «Куди?», кажіть: «Уперед!», а там, мовляв, побачимо. Дайте йому зрозуміти, що хазяїн машини ви, а не він. Раджу взяти для цього діла карту...

— Карту? — дивуетесь тепер уже ви. — Яку?

— Карту міста. Водій обов'язково вас запитає, куди поїдете і де та лікарня. Тикніть його носом в карту і покажіть найкоротший маршрут, ніби вами розроблений ще дома. Наше розкидане місто — це вам не компактний Париж чи станція Козятин. Як ви на це дивитесь?

— Я думаю, — мовите ви, думаючи якраз не про це, а про щось зовсім інше, очевидно, не зв'язане ні з картою, а тим більше з Парижем.

— Так що, винести? — питає він. — У мене одна карта випуску шістдесятого року. Масштаб 1:4. Вона доступніша, але не всі зазначено вулиці, а друга — найновіша — сімдесят третього. Розкладете на колінах і вдавайте з себе іноземця. З картою він ніколи не подумає, що ви тутешній.

«Чорти б тебе забрали з тією картою і з «домашніми» іноземцями», — лається в душі ви, дивлячись на нього так лагідно, як на брата, тільки в очах ще більше теплоти і вдячності.

— Ні, ні, дякую, — інтелігентно розкланюєтесь з таким виглядом, ніби ваша щирість у ці хвилини досягла найвищого апогею. — Я чудово знаю місто й без карти. А крім того, знаєте, перед операцією ми всі трохи забобонні. Не хочу вертатись.

— Ну, як знаєте. Але я вам скажу: карти на водіїв впливають.

«Як червоне на індиків», — подумки відповідаєте ви і думаєте: «Чого він до мене причепився?»

— Як ви збираєтесь зупинити таксі? — продовжує сусіда і робить крок вперед, але зовсім не в тому напрямку, в якому б вам хотілося.

«Йди ти, чоловіче, додому, — ледь не зірветься у вас фраза, що повисла на кінчику язика, як квітнева бурулька на ринві. — Я зомлію від тебе і від твоїх консультацій».

— Підніму руку, — ледь стримуєтесь ви, щоб ще раз не посміхнутися йому і, вибачившись, делікатно послати його додому переглядати невибрану звечора періодику.

— Яку руку?

— Праву! Ліву! Яке це має значення? — починаєте втрачати рівновагу і витримку.

— Е-е, бачу, ви з таксистами не часто мали справу. Найкраще піднімати пальці. Один, два, не більше. І подалі від гурту. Будь-якого. Хай думають, що ви самі їдете. У чотирьох не стійте. Таксистам це не вигідно. Особливо тим, які збираються в кооператив вступати чи аліменти платять. Нема «навару». Я цю братію знаю. Сам десять років працював, за що, як кажуть, і вигнали, — без підробки під щирість посміхається він.

— Кахи, — прокашлюєтесь ви, але він вашого натяку не розуміє і продовжує.

— Скажіть, у вас при собі п'ятірка є? Однією купюрою?

— Припустимо.

— Чудово. А дрібні?

— Ну?!

— Що «ну»? Є чи нема? Це дуже важливо. Нема, я позичу. Повернетесь, віддасте. Надіюсь, нескладна операція?

— Рядова.

— Ну, тим більше. Так от слухайте: п'ятірку — однією купюрою, берете отак між двох пальців, — він бере в руки конверт і демонструє, як слід тримати п'ятірку, — і розмахуєте нею, як жезлом чи прапорцем. Перед носом водія, коли він трохи пригальмує, щоб роздивитися, що ж у вас все-таки в руках. Сідайте і їдьте. А тоді вже, коли приїдете, п'ятірку ховайте туди, де її ніколи жінка не знаходить, а з ним розраховуйтесь отими дрібними і кажіть «привіт». Це на таксистів дуже діє. Якщо жбурне вам услід мідяки, назвіть його якимось медичним словом. Воно часто в психолікарнях вживається. І ще одне...

— Вибачте, — не витримуєте ви і робите крок вперед. Він робить те ж саме і хапає вас за петельки. — Іще одне слово, і я вас відпускаю. Менше отих інтелігентних штук: «дуже прошу вас», «будь ласка», «дорогий товаришу». Йому дорогі не слова... Повірте мені. Таксисти в школах для благородних дівиць не вчилися. Надіюсь, ви теж? Вони вишуканих манер не любляють. От і все. Бажаю успіху, — відкручує для чогось він у вас на піджаку гудзика і, стукнувши себе по самому центру чола, майже вигукує, — мда-а?! А яка операція?

— Апендицит, — скривившись і двічі оглянувшись на всі боки, тихо кажете ви.

peres-ua.

peres-ua.

— Ви мене насмішили. Нема нічого легшого, ніж мішок пір'я і операція апендициту. На другий день бігав. Це я, — гордо він тикає себе в груди. — Не бійтесь. Тільки по дорозі до лікарні заскочте у гастроном, візьміть чвертку і... Без закуски. Навіть не почувате, як виріжуть. Єдиний недолік — хірургів цих операцій не люблять. Не приносить вона їм слави. Дрібна, як однокопійчна монета. Нема резонансу. Хірург, як і воїн, повинен бути овіяний легендами і славою. Інакше той хірург — не хірург. Ну, тримайтесь, — каже він і подає вам для цього руку і по-студентсько-мисливському бажає: «Ні пуху, ні пера!»

Таксі ви все ж упіймали. Як? Я не можу взяти на себе таку сміливість кваліфіковано поради, як упіймати таксі. Це не піддається описові. Для мене особисто це те ж саме, що упіймати голими руками живу антилопу чи барса, перед цим не пальнувши по ньому чи по ній з рушниці або з пістолета

із спецзрядом, який не шкодить, але присипляє. Таксиста цим не візьмеш. Таксиста поки що беруть чимось іншим, бо, як мені відомо, їх все-таки інколи ловлять і їздять навіть до того місця, куди вам потрібно. Яким методом — важко описати. Очевидно, якимось відомим лише вам.

Ви все ж у лікарню потрапляєте (того ж дня, перед цим роблячи по місту декілька великих петель, які водій називає об'їздами).

— Ви що, перед операцією мене знайомите з архітектурними пам'ятками міста? — делікатно цікавитесь ви, але таким тоном, щоб він вас на півдорозі не викинув.

— Не тільки архітектурними, — відповідає таксист тим тоном, який нахабним не назвеш. — Не тільки архітектурними, але й історичними. Оце, наприклад, знаменита Київська Софія, — посміхається він.

— Так недовго і на Байкове.

— На Байкове довго. Воно на протилежній стороні, — не втрачає гумору водій. — Але ви не хвилюйтесь. У нас все одно швидше, ніж на швидкій. Бажаю успіху! — каже він, подаючи замість здачі руку, і, по-асовськи розвернувшись, показує вам стоп-сигнал.

«А сусіда мав рацію. Троячку потрібно було так розміняти», — хитаєте головою ви, і опиняєтесь на території лікарні, на якій побачення дівчатам, як правило, не призначають.

ЯК ЗАТРИМАТИ ГРАБІЖНИКА

Нема нічого простішого, як повернути цю операцію. Особливо, коли той грабіжник забрався у дім і застав вас на місці. Правда, це так рідко трапляється, бо число грабіжників так різко зменшилося, що коли ви телефонуєте до міліції, вам часто кажуть:

— Цього не може бути?! Серед білого дня! У вас у кімнаті? І ви так спокійно говорите? А-а, ви його затримали?! Все зрозуміло. Так чого ви ото дзвоните? Ведіть його в найближче відділення. Можете привести й до нас. Ми хоч на нього подивимося. Цікаво, що він у вас узяв?

— Нічого, — кажете ви.

— Та який же він грабіжник?! А-а, не встиг. Все одно приведіть.

Як бачите, до грабіжників інтерес проявляє навіть міліція. Бо що не кажіть, у наш славний час грабіжники й справді такі ж рідкісні істоти, як мамонти чи динозаври.

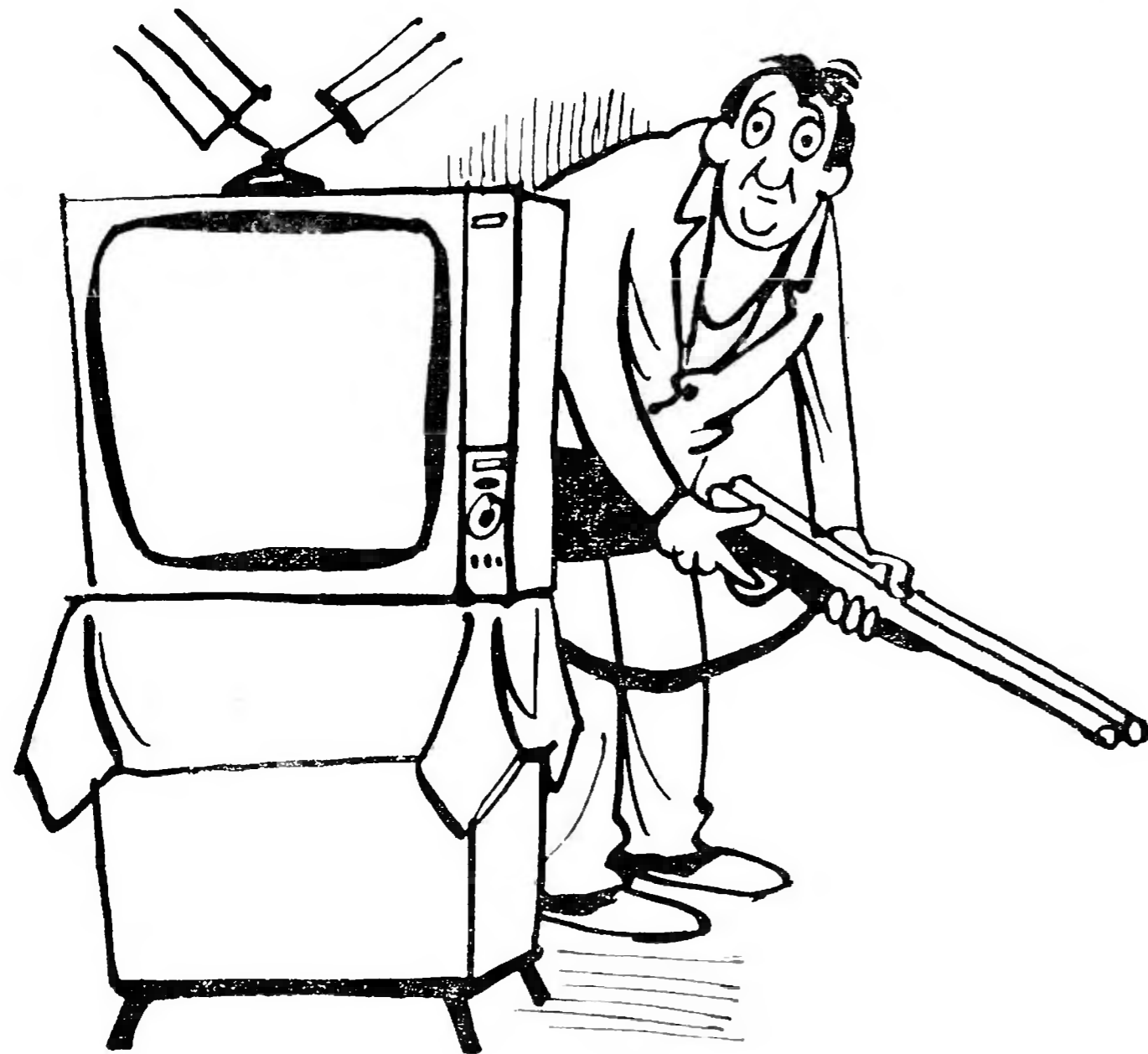
І все-таки, як же їх затримувати, коли вони вам потраплять до рук? Для цього, перш за все, грабіжника треба підстерегти і аж тоді вже затримувати. Якщо ви сидите дома і хтось раптом вам у шпарку дверей встромляє ключа, не підіймайте одразу галасу, не бийте вікон, не вискакуйте на балкон і не кричіть «Караул, рятуйте!»

По-перше, грабіжник, почувши, що ви так репетуєте, може несподівано хряснути дверима, і ви його не тільки не затримаєте, але навіть не побачите. По-друге, може до вас підійти ззаду, взяти за плечі і сказати:

— Петю, це я. Чого ти так злякався?!

— Це ти, жінко?! А я думав... — вимовляєте ви, згадавши, що це й справді могла бути ваша дружина, і опускаєтесь, як підкошений косою, на її руки.

Отже, домовилися: по-перше, ніколи не кричіть. По-друге: ніколи не думайте про грабіжників передчасно (у страху очі великі). По-третє: купіть рушницю і чекайте. Як тільки почуєте, що хтось встромив ключ у ваш замок, зведіть негайно курки і займіть відповідну позицію: сховайтесь за холо-

дильником, за диваном, за добре оббитим кріслом або забарикадуйтеся тумбочками з-під телевізора й білизни і чекайте.

Як тільки крадій заїде в коридор, негайно висуньтесь і спочатку покажіть йому рушницю, а тоді вже себе, але наполовину. Після цього накажіть йому ввімкнути у коридорі світло (щоб вам краще видно було), а тоді нехай добре за собою зачинить двері. Наказувати маєте таким тоном, щоб він у ньому відчув металеві струни й помітив інші ознаки твердого металу, типу нержавіючої сталі, штучного алмазу тощо, але ні в якому разі — тремтіння в голосі чи заїкання.

— Тепер, хлопче, повернися до мене спиною, а пикою (з грабіжниками можна не церемонитися) до стіни і підніми повище руки... ще вище. А то ноги поперебиваю.

— Та ви що?! — несподівано заявляє непроханий гість. — Киньте рушницю. Вислухайте мене...

— Ану припини розмови! Ти мені зуби не заговорюй. Не оглядайся. Ще одне слово і голова — решето. Я вас знаю, субчиків...

Після цього рушницю берете в ліву руку, в праву телефон і набираєте номер.

— Алло! Міліція!

— Та послухайте спочатку мене! — перебиває вас грабіжник. — Киньте трубку і опустіть рушницю.

— Я уже стріляю, — кажете ви і чуєте в трубці:

— А куди це ви там стріляєте?

— Міліція?

— Так міліція.

— Я затримав грабіжника...

— Та послухайте,— благає вас грабіжник.

— Мовчать! — кричите ви в трубку і водночас до грабіжника.

— Що у вас там трапалося? — сердиться по той бік трубки сержант.

— Негайно виїжджайте. Затримав злодія. У квартирі 12, будинок 36.

— А як ви там опинилися?

— Я ж хазяїн квартири.

— А-а! — каже сержант.— Ну гаразд, їдемо.

Якщо ж сержант несподівано кине трубку, порадивши привести грабіжника до них, бо в міліції і так штат малий, то не кричить у трубку:

— Так ви що, не приїдете?

Не кричить і не кидайте ні трубки, ні рушниці і не вискакуйте на балкон. Є інші методи. Перший: примусити злодія відчинити двері і зачинити їх з протилежного боку. Другий: зробити вигляд, що ви збираєтесь його обшукати, підійти майже впритул до нього, а тоді ривком відчинити двері і вискочити з криком «караул» на вулицю.

— Слухайте, товаришу сержант, а якщо я його пристрелю на місці, мені за це нічого не буде?.. Нічого. Так чого я з ним буду собі морочити голову. Ясно. Я вас зрозумів. Він вліз до мене в квартиру... Нападав, я оборонявся. Є така стаття. Ага-а! Значить, можна. У кримінальному кодексі. Яка? Яка стаття? Ага-а, частина друга. Чудово... Але послухайте, він плаче. Хто він? Бандит плаче. Не вірити жодному слову... і сльозам. Гаразд і я так роблю. Куди ви радите цілитися? Не в голову? Чо-

му? А, в спину! Зрозумів. Менше шансів промахнутися...

— Ради бога, відведіть рушницю...

— Слухайте, сержанте, він кричить «ради бога». І я йому так кажу: «Ми в бога не віримо. Ми атеїсти». Так ви радите перебити ноги? З лівого ду-

ла? Ану, стули ноги, а то розкарячив їх, як на палубі. Слухайте, він серйозно плаче... Артист! Де там артист?! Не кожний артист так легко видавить сльозу... Під ним уже мокро... Сльози так і ллються, як з поливальниці... Ви радите не звертати ніякої уваги... Підбити, якщо не чинить опору... А якщо вдарити по руках? Вони добре освітлені. Та й

тоді він мені нічого не зробить... Можна... Спасибі. У так і роблю... Господи, він уже впав і лежить. Товаришу сержанте, він лежить, накривши руками голову... У голову не стріляти? По лежачому не б'ють? А як дублетом... по ногах? Ноги він підібрав під себе. Під самісінький живіт підтягнув. Одне тільки відоме вам місце видно. А в мене в патронах не сіль... Два вовчих жакани...

У цей час у коридорі лунає дзвінок. Ви полегшено зітхаєте. Хтось знову встромляє ключа в шпарку.

— Дружина, — радісно і облегшено шепочуть ваші уста.

Нарешті вона входить. Ви спочатку їй назустріч висовуєте своє бліде обличчя, намагаєтесь щось сказати, але у вас нічого не виходить.

— Що це за барикади? — вносить вона розрядку, дивлячись на себе в дзеркало, а тоді вже на лежачого грабіжника. — Знову набралися до чортків...

Ви ховаєте рушницю і кажете:

— Ану, жінко, перевір у нього кишені...

— Ще чого не вистачало?! Я по твоїх ніколи не лажу...

— А може, в нього там пістолет чи ніж індійський. Я його затримав...

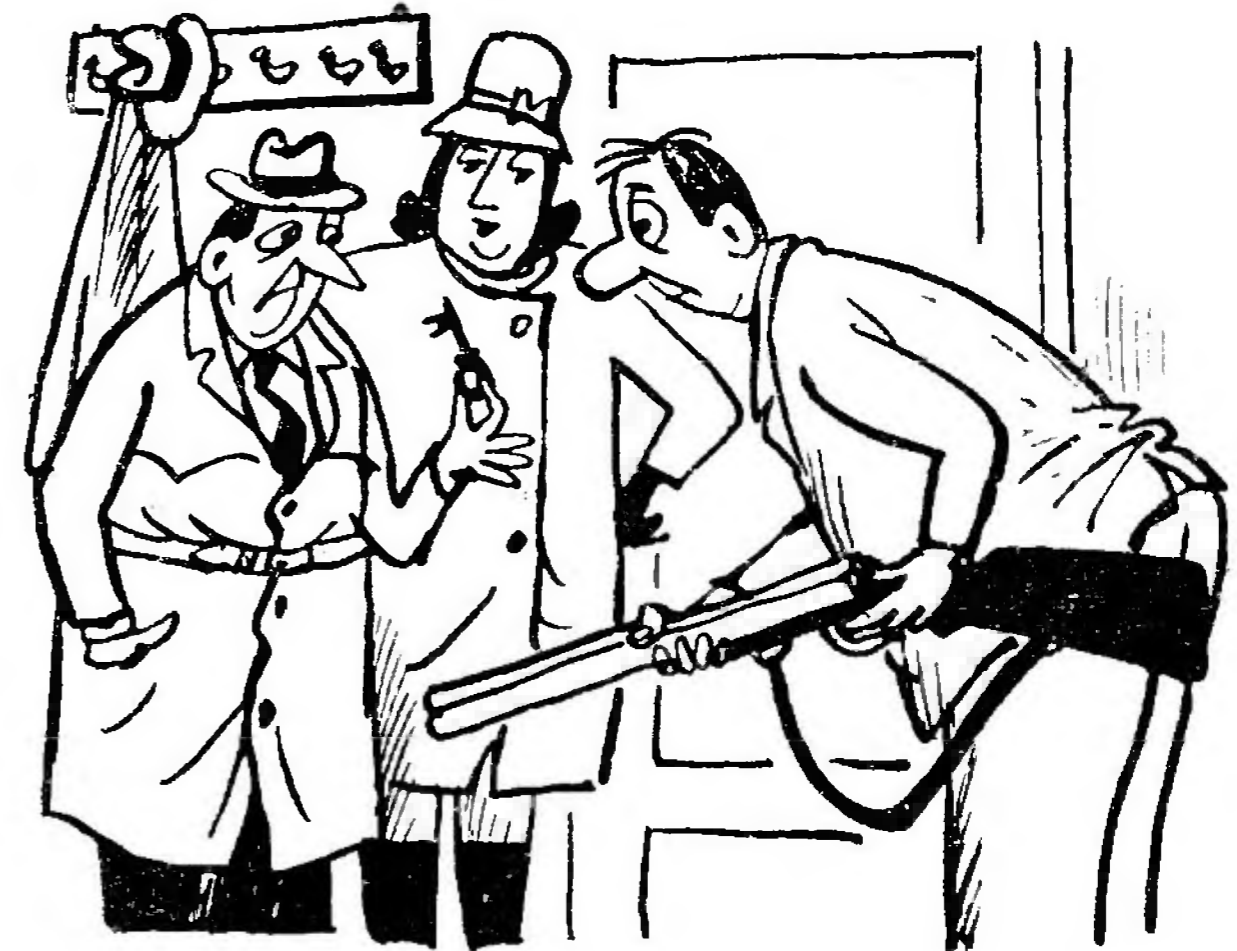
— Хто? Оцей? — перевертає жінка грабіжника лицем до себе.

Ви заплющуєте очі. А що, як зараз вхопить її за комір і, прикрившись нею (а нею можна прикритися таким і двом), візьме і вискочить на вулицю. Тоді шукай вітра в полі.

— Так це ж Семен Петрович, — пізнає дружина. — Із сусіднього парадного.

— Помилився парадним, — ледве каже Семен Петрович. — Вибачте. А чоловік ваш...

— Нічого, нічого. З ким не буває, — каже дружина. — Тепер же будуть... Коробки... Як близня-

та... Хоча б зафарбовували в інші кольори. А взагалі то треба менше пити...

Він піднімається, тісно стуляє ноги і каже:

— Пробачте, будь ласка. Мало того, що помилився парадним, а ще й ключ до ваших дверей підійшов. Ви нічого поганого не подумайте...

— Гарзд, гарзд, — проводить його до дверей

дружина.— А може, до вечора пересиділи б у нас?!
Просушилися б...

— Спасибі. Я уже дома...

— Це він від сліз,— кажете ви, коли за ним зачиняються двері.— Так ридав, як поранений заєць. Ніколи не думав, що є такі боягузи... Не міг одразу сказати, що він сусіда. Ти, жінко, коли-небудь чула, як зайці на полюванні плачуть? — цікавитесь ви, ставите заряджену рушницю в куток і поспішаєте на кухню, щоб заглянути в жінчину господарську сумку: «Цікаво, що ж вона сьогодні з гастроному принесла?»

Але це вже зовсім інша тема.

ЯК ПОВОДИТИСЯ НА НОВОСІЛЛІ

Як тільки ви переступили поріг квартири і вручили хліб, сіль та сільничку господарям, не роздягаючись і не роззуваючись, негайно прямуйте у квартиру. Якщо вам по дорозі потраплять під руки двері — з силою їх не смикайте. З двох причин.

Перша: у ванній кімнаті хтось може сидіти;

Друга: ви можете відірвати ручку.

Одне слово, вам може стати, як ваша дружина каже: «Ах, як незручно».

Щоб не було отого «Ах, як незручно», ви, легенько поторсавши за одні двері, потім за інші, питаєте:

— Тут у вас що?

— Туалетна.

— А тут?

— Ванна?

— О-о! Так у вас ці штуки окремо?

— А у вас що, разом?

— Та й у нас окремо, — ви відчиняєте навстіж двері і продовжуєте, звертаючись до господаря, — і це ще ти незадоволений? Ти подивися, яка тут розкіш. Які кольори. Раковина голуба. Ручка кулькою. Світло-зелена. Не те, що у мене. Весь час за мотузок смикаєш, обривається. Уже дротами скрутив. А тут, як у кабіні суперавтомобіля. Тільки сиди і на педаль натискуй. Чого тепер тільки не попридумують?!

Ви зачиняєте двері, проходите далі, кажете коротеньке «Здрасті» малознайомим типам, які теж, очевидно, якесь мають відношення до цієї родини,

і прямуєте в кухню, хоч вас туди ніхто й не запрошував.

— Яка кухня! — висить у вас на кінчику язика, але вам назустріч виходить сивоголова жінка.

— Це моя мама, — каже вам дружина товариша. — А це мій тато з своєю сестрою, — заводить вона вас до вітальні. — А це її діти: син і донька.

— Дуже приємно, — посміхаєтесь ви. — Я й сам одразу здогадався, що ви Раїна мама. Дві копії...

— Я — Вадикова мама, — поправляє вас жінка.

— Тепер ви для обох мама. Рідна. Найрідніша, — не розгублюєтесь ви. — Я вас сердечно вітаю!

Вашим дітям просто пощастило. Який район! Яка кухня! Ванна! А квартира! Мало сказати, яка квартира?!. Божественна квартира! Скільки простору! — вигукнете ви одне окличне речення за другим, переходячи з однієї кімнати в іншу в супроводі свити родичів і тих, хто в останні хвилини приєднався до вашого товариства. — Який краєвид, — наближаєтесь до вікна. — Де сучасні Куїнджі і Репіни? Шишкіни і Васильківські?!

— Правда, вам подобається? — запитує вас господарка.

— Вона ще питає? Ви чуєте, мамо, — звертаєтесь ви до Вадикової мами так, ніби ви теж її син, але від іншого батька. — Вона ще сумнівається в моїх словах.

— Ну, що ви!? Хіба ж я сумніваюся! Я тільки хочу, щоб ці слова ви сказали при Вадикові.

— Я ці слова можу повторити навіть при голові міськради, — войовниче заявляєте ви.

— Скажіть при Вадикові. Він уже мене загриз. Тільки й чую «Для чого ти тут квартиру взяла?». Скажіть при ньому. Дуже прошу вас. Ви ж товариші, — тягне вас хазяйка назад у коридор, туди, де сам господар поспішно забиває останнього цвяха для вішалки прямо в стіну.

— Вадіку, ти чуєш? — звертається вона до чоловіка, тримаючись за ваш рукав.

— Чую, чую, — скептично бахає він по тупій голівці іржавого вухналя. — Тупий, погано залазить та ще й гнеться, — каже він, повертаючись до вас і витирає з чола піт. — Так, кажеш, квартира непогана?

— Просто божественна! На перший погляд така, як наша. Але це тільки на перший погляд...

— Цікаво, що ж їх різнить? — питає у вас господар.

— Ти ще питаєш!? Ніби не бачиш сам.

— І все ж, наприклад? — наполягає він.

— Ось ця ніша...

— Це я сам зробив.

Не розгублюйтесь і не червонійте, кажіть:

— Паркет... новий. Щілин зовсім не видно. Та й не в усіх місцях видувається.

— Ясно. А ще що?

— Ну, стелі... Без тріщин... Не осипаються.

— Так це ж нова квартира! Розумієш, нова! А ти хочеш, щоб уже були й тріщини?

— Ти хочеш?! Ти хочеш?! — сердитесь ви. — Он коли Фартушняк одержав, ти бачив, що в нього робилося: штукатурка на другий день повідлітала. Ніби ти не знаєш, як у нас часом будинки здають?!

— Це правда, — підтримує вас Вадикова мама.

— А який у нас краєвид? — натякає вам Рая.

— Краєвид у вас просто божественний! Ну, просто чудовий! — розмахуєте ви руками і збиваєте комусь з новоприбулих картуза. — Пробачте, але я інакше не можу. Я вже казав: де сучасні Куїнджі і Пікассо?

Вадим перестає цокати по тупій голівці вухналя і спопеляє вас своїм поглядом.

— Ну, звичайно, — кажете ви. — Перед вікнами не сади Семіраміди. Не оазиси сучасних Каракумів. Але тут є і свої переваги...

— От, от, — підтримує вас господарка. — Я ж йому те саме казала.

— За вікнами, — продовжуєте ви, — стільки простору. Степ! Під самими вікнами залізниця...

— Поїзд, — перебиває вас Рая, — тут раз на рік ходить. Сусіди розповідали...

— А якщо навіть щодня? Щогодини? — повертаєтесь ви до неї, помітивши голубий димок паровоза, що грізно починає клубочитися за двома ще не зовсім обгорілими соснами. — Так це ж зручно. Ви завжди можете купити першими квитки на поїзд. Куди треба поїхати. А потім, ви не повірите мені, але мое дитинство пройшло на маленькій, закинутій залізничній станції. Для мене маневри составів, паровозні гудки — симфонії мого дитинства. А особливо ось це... Ну, коли паровоз із розгону з усієї сили б'є вагоном по вагонах і... як ланцюгова реакція... вагони один об одного тільки трах-трах-трах-трах-та-тах. Ідилія! Наче перший травневий грім...

У цей момент машиніст, ніби почувши ваші слова, натискує на відомий тільки йому якийсь важіль, і клуби водянистої пари ударяють аж у самісінький під'їзд, а слідом за цим машиніст дає про себе знати таким гудком, що навіть у вас, ідеаліста, вуха починають в'янути.

— Оце чула? — питає хазяїн у хазяйки.

— Ну, що ж тут такого? — відповідає хазяйка хазяїнові. — Це ж тимчасове.

— Нема нічого більш постійного, як тимчасове, — цитує чийсь невідомі вам слова господар.

— Он люди взагалі ще у вагончиках, на заліз-

ничних коліях живуть. І нічого, звикають. І ми звикнемо.

— Ну, гаразд, — погоджується господар. — Якщо не сподобається...

— Як це не сподобається?! — перебиваєте ви. — Ну, знаєш! Ти зовсім запанів. Ліс же поруч, до електрички сто метрів, під вікнами вузькоколійка, майже через двір центральна автострада проходить, за десять кроків аеродром. Літаки реактивні. Це ж для дитини — одна втіха. А сосни?

— Що сосни? Ти подивись на ті сосни!

— А що на них дивитися?! Сосни, як сосни. Може, не такі, як у тайзі. Але теж вічнозелені. Дають кисень, затримують пилюку, милують око...

— Оці милують око? Це ж віники понатикані в землю не тим кінцем. Поруч же суперфосфатний завод, ТЕЦ... Все в радіусі п'ятнадцяти кілометрів вигоряє. На цих соснах давно жодної зеленої голки нема...

— Може, це такий вид. Вид жовтих сосен. Ти що, ботанік?! Ти знаєш, скільки видів і підвидів має сосна? Понад три тисячі. Та й дим у вас не такий чорний і ядучий, як у нас. Жовтий. Нормальний димок... А у нас...

— Що у вас?

— У нас, як подує північний вітер, то вікна не-гайно зачиняй. Гумою тхне. У кімнаті не всидиш. Недалеко ж ремонтують автомашини. І шини, буває, палять...

— Буває?! Ти краще сідай за стіл, — каже Вадим Петрович. — Теж мені агітатор...

— Вадику, ти не приймай так близько до серця, — каже Раїса Іванівна (її звать Раїса Іванівна), — я тобі кажу: поживемо трохи, подивимось. Не сподобається, ось з Петром Семеновичем, — киває вона на вас, — поміняємось. Йому ж квартира наша подобається. Та й каже набагато краща, ніж його. Так що?.. Можна погодитися.

Якщо ви вже сіли за стіл і набили чимось смачним рота, після цих слів, будь ласка, нічого не вигукуйте. Так можна, чого доброго, і вдавитися. Це перша причина. Друга, — замість вас може вигук-

нути ваша дружина, яка досі мовчала, як ви їй наказували.

— Що? — підніметься вона з-за столу. — Щоб я мінялася на ось цю квартиру? Та я швидше повішусь на тих копчених соснах, ніж перейду сюди.

Після цих слів за столом, як правило, зчиняється такий гвалт, ніби у банці раптом ожили консервовані краби і поповзли на новоселів. Ви, як правило, цього не витримуєте і вискакуєте на свіже повітря.

— А все через тебе, — несподівано каже вам дружина.

— Через мене? — вже вкотре дивуєтесь ви. — Хіба ж не ти сказала: «Я швидше повішусь, ніж...»

— А через кого? Хто говорив: «Божественна квартира! Божественний краєвид! Де Куїнджі і Васильківські?» Договірився?

Ви мовчите. Вам до цього не звикати. Усі біди, які трапляються у вашому житті, — все через вас. Ви хапаєтеся за власну голову і мовчки їдете далі. А що ж вам залишається робити? Не вішатися, як дружина радить?!

ЯК ВІДПОВІДАТИ НА ТЕЛЕФОННІ ДЗВІНКИ

З цього приводу гуморесок і фейлетонів написано не менше, ніж дисертацій по ракових захворюваннях. Те і те, як відомо, — хвороба ХХ століття. Те і те поки що невиліковне. Поки існують у нашому житті телефони, доти і стоятиме проблема, як правильно відповідати на телефонні дзвінки.

Деякі автори вчать, що це треба робити чемно, культурно. Я особисто теж дотримуюся саме цієї думки. Більше того, я вважаю, що людям не треба ніколи заперечувати чи відмовляти. Хай не ображаються. Отже, якщо до вас раптом зателефонували і поцікавилися, чи ви прийдете сьогодні, скажіть — «прийду».

— Тільки домовилися, не запізнюватися, — кажете ви і додаєте. — Візьми ніж і на всяк випадок мішок інкасатора...

Якщо трубка несподівано бренькне і ви щось почувете таке, чого цитувати у товаристві не рекомендується, не ображайтесь. Людина пожартувала.

Коли номер вашого телефону збігається з номером якоїсь торговельної бази і вас постійно запитують:

— Петре Семеновичу, ви Фартушняку дозволили взяти норкову шапку?

Відповідайте:

— Дозволив. І не одну, а дві. Одну — дочці, а другу — дружині...

— Але в нього немає дочки.

— Йому краще знати, є в нього дочка чи нема, — кажете ви. — У нього дочка від першої дружини.

— Так він же казав, що взагалі не одружений. Що ця шапка для сестри...

— Він багато чого може казати. Він може сказати, що перший у космос літав він, а не Гагарін, ти що, повіриш? Ні, то видай чоловікові дві шапки і голови не морочи...

— Але він гроші на одну залишив...

— А ти видай дві...

— Він просив переслати.

— Так ти й перешли. Друга шапка піде за мій рахунок. Зрозумів?

— Зрозумів,— каже завскладом і тихо кладе трубку, хоч ви цього не чуєте, але догадуєтесь.

Зовсім інша справа, коли у вас номер телефону чи то збігається з трестівським, чи то люди набирають старий номер і весь час чогось у вас просять.

— Петре Семеновичу, то як бути з імпортом білилом?

— Що як бути? — перепитуєте ви, бо самі поки що теж не знаєте, як вам бути.

— Ну, Фартушняк просить.

— Як просить, так видай людині. Не в тебе ж просить. У держави...

— Я розумію. Але він ще хоче, щоб я виписав йому облицювальних плиток, клею і лінолеуму. Західнонімецького. По собівартості?!

— Якщо хоче, так випиши...

— Ми так і трест розбазаримо...

— Ну, ну,— кажете ви.— Ти там не дуже...

Якщо ж телефонні дзвінки стосуються пожежної команди, міліції чи швидкої допомоги, то відповіді повинні носити трохи інший характер.

— Негайно виїжджаємо,— кажете ви, не дослухавши товариша до кінця.

— Куди виїжджаєте?

— До вас,— відповідаєте ви.

— Але ви ж навіть адреси не записали.

— Ми тепер, щоб не витратити багато часу, фіксуємо адресу по телефону... Світ науки і прогресу.

— Що ж ви фіксуєте, коли я не з своєї квартири дзвоню...

— Знаємо. Від сусіда...

— Від якого сусіда?.. Я з роботи, а дружина мені дзвонила з автомата.

— Ну, гаразд, давайте адресу, вік хворої і довго не затримуйте нас.

— А це «швидка»? — перепитує товариш.

— А ви ще сумніваєтесь? — перепитуєте ви його.

— Та, знаєте, якось все так просто, легко, без нервів. Не так, як на «швидкій»...

— Виправляємось,— кажете ви і кидаєте трубку.— Ну, здається, я здорово когось розіграв. Дочекаються вони сьогодні «швидкої допомоги». Пародія!

Коли ж вам скажуть:

— Ну, й ти безсовісний! Може, десь там людина помирає, а ти?.. Хіба цим жартують?

Смійтесь і кажіть:

— А що, вже й пожартувати не можна?

Жартуйте, але не з вогнем. Якщо у вас несподівано загорілась квартира, ви телефонуєте і вас запитують:

— Тільки що загорілась чи вже догоряє?

— А яке це має значення? — питаєте ви.

— Для нас, як для лікарів, це дуже важливо, чи покійний перед смертю потів, чи...

— Ви що, смієтесь?!

— Який може бути сміх, коли у вас будинок загорівся. До речі, якого кольору дим — чорний, синій, жовтий чи білий, молочний?

— Як ви можете?! — обурюєтесь ви.

— Нам це потрібно для протоколу.

— Синій з білим, — кажете ви.

— Ясно. Який поверх? Скільки у квартирі кімнат, вікон, дверей, балконів, виходів і куди ці виходи ведуть: на двір, вулицю чи базарну площу?

Ви все це перераховуєте, покусуючи від злості нігті і кепку, а вам у трубку кажуть:

— Не так голосно...

— Що не так «голосно»?

— Плямкайте не так голосно. Коли їсте, намагайтесь це робити тихо і непомітно.

— Ви збожеволіли, квартира ж горить?!

— Не у вас одного.

— Звичайно. Вже й у сусіда зайнялась, — полегшено кажете ви.

— От бачите, а ви тільки про себе думаете. Егоїст!

— Ви нахаба! — не стримуєтесь ви.

— Не кричіть, — заспокоює вас голос. — Уже виїхали. Навіть воду цього разу прихопили, ха-ха-ха, і шланги. Тільки вони раніше заїдуть у Боярку, а тоді вже до вас. Як там горить, непогано? Слідкуйте! Ха-ха-ха...

У відповідь не кричіть:

— Та ви що?! Ви при своєму розумі?! У мене ж квартира горить, а вам жарти...

Не сердьтесь: люди інколи теж люблять розваги, як і коти, хоч ті і ті вогню страшенно бояться.

Інша справа, коли у вас у квартирі не пожежа, а холодно, як на північному чи навіть південному полюсі. У кімнаті ні кіт, ні собака всидіти не можуть. Ви, закутавшись у старий мамин кожух (тепер доньчин — модний), сидите і лаєтесь:

— Скажи, совість у них є? Чому вони не подають тепла?

У цей момент лунає у вашій квартирі телефонний дзвінок.

— Алло! Котельня? — чуєте ви голос в трубці.

Не кажіть, будь ласка: «Йди ти до біса!» Не вживайте й інших слів на зразок:

— Ні, ви помилилися номером.

Ліпше за все сказати:

— Так, котельня,— і у вас на душі раптом стає тепло і весело.

— Слухайте, що ви там робите?

— Сидимо, старик. Розклали маленький вогник, гріємось.

— А совість у вас є? У мене в квартирі вода у відрі замерзла.

— Це погано. Таксю запивати лікарі не рекомендують. Можна підхопити ангіну або катар...

— Ви мені киньте ці жарти. У мене в квартирі холодно...

— У мене в кочегарці, уяви — те ж саме. Але я гріюсь. Горілкою. Мав півлітру «Екстри». Тепер грамів сто, не більше, залишилося. Запросив би тебе, та собі мало. Так що переходь на самообслуговування. Смикани гранчак і до ранку не турбуй людей...

— Ну і нахаба ж ви!

Не ображайтесь. Не кидайте трубку, не відповідайте йому взаємністю — це не в магазині, де продавець і покупець, якщо вірити табличкам, мають бути завжди взаємно ввічливими. Кажіть:

— Нахаба?! Це ти, старик, точно визначив. Але скажи, тобі від цього тепліше стало?

— Слухайте, я буду скаржитися.

— Скаржся, старик, скаржся. Тепер всі скаржаться. Тільки їм нічого не допомагає, бо нікому ні холодно, ні жарко. Один ти замерз.

— Ви свиня! — раптом вилітає з трубки аж на саму середину кімнати разом з паром.

— Е-е! Це вже не культурно. А ще, мабуть, інтелігент, і так ображать простого кочегара.

— Але ви п'яний, як свиня,— кричить товариш у трубку, радий, що хоч, нарешті, додзвонився до кочегарки.

Раді й ви. Розігруйте ж і далі.

— Свині, старик, ніколи не п'ють. Свині не — люди. І не їдять квасолі і взагалі бобів. Людині з елементарною освітою це варто знати.

— П'яний хам!

— П'яний,— повторюєте,— і хам. Признаюсь чесно: люблю на роботі випити. Запиши. Випивав би дома — жінка не дозволяє.

— У мене дитина хвора, ви розумієте,— переходить товариш на інший тон, в якому вчуваються любов і батьківські почуття.

Не піддавайтесь. На вас ніякі сентименти не повинні впливати, як заклики до совісті і порядності. Вас не видно, ви на телефоні. Червоніти нема перед ким.

— Слухай,— нарешті кажете ви, бо відчуваєте, що товариш ось-ось кине трубку і побіжить до сусіда за електроплиткою чи електрокаміном.— Чого ти лаєшся? Ти б краще півлітру приніс. Через хвилину десять, від сили двадцять, у тебе в квартирі було б, як на екваторі. Міняю градуси на пару?! Ну?

— Де ж я тобі в цю пору півлітру візьму?! — переходить і він на «ти», бо й не підозрює, що має справу з таким солідним чоловіком, як ви.—Магазин же до семи відпускає.

— Переплати карбованця. Не затискуй. Не в грошах щастя,— пояснюєте ви.— Щастя в теплі і в затишку!

— Ну, чорт з тобою. Побіжу до сусідів. Самогон п'єш?

— Якщо не смердить гумою і цукровим буряком.

— Не смердить!

— Ну, тоді алюр! А то я через тебе і твої розмови ледь не задубів. Да-а-а. Алло! Не забудь там щось і на закуску прихопити. Можеш не підігрівати. У кочегарці підігріємо. Топити ж все одно доведеться. Так що не витрачай часу...

— Ви там знахабніли остаточно,— каже він вам.

Зробіть вигляд, що на цей раз ви вже образилися.

— Ти знову за своє. Знову лаєшся. Зараз кину трубку! — загрожують.— У мене рідкісна професія. Кожна установа запрошує...

— Але у вас зовсім немає совісті...

— Таке селяві, як французи кажуть.

— Ти грамотний!..

— Суцільна грамотність та інтелігентність. Так що часнику і цибулі на закуску не принось. Від часнику мене нудить, від цибулі голова болить. Щось інше в холодильнику пошукай. Може, є шпроти, сайра. Мені подобається горбуша, сарве-

лат. Полюбив печінку тріскову і краби, але після того, як їх почали вивозити за кордон...

— Ну, і сволота ж ти,— каже він вам.

І в цьому випадку не ображайтесь. Продовжуйте тим же голосом. Адже всі ці слова адресуються не вам. Уявному кочегарові.

— Куди нести, знаєш?

— Знаю,— каже вам простуджений голос.— Ось жінка «Перцівки» дістала. «Перцівку» п'єш? Смо-лу б ти пив з дьогтем!

— Це не харчі. Тут я не перебираю,— смієтесь ви.— П'ю і «Перцівку», і самогон, і навіть, як батюшка казав, пиво.

Ви, задоволені і щасливі (для щастя, як бачите, треба небагато), кладете трубку на важіль і, потираючи руки, міряєте кубатуру кімнати, думаючи: «Купив дивака. Оце десь лається, зустрівшись з кочегаром. Турне ж його кочегар за ту пляшку. Ще й, може, наб'є. Так йому, наївному, і треба!»

Минає якийсь певний час — щасливі за годинами не слідкують, і ви раптом чуєте, що батареї нагріваються, як метал у кузні.

— Ти ба!... — ви скидаєте зі своїх плечей гуцульський ліжник, а по-шотландському — плед, берете в руки газету і починаєте переглядати «У світі цікавого і смішного». Якщо ж несподівано пролунає знову настирливий дзвінок, не кидайтесь, будь ласка, до телефону. Ліпше відчиніть двері. І коли помітите на порозі незнайомого, то не цікавтесь, чи він випадково не кочегар. Він сам все про себе скаже:

— Це ви з себе кочегара розігравали? Ви пляшку горілки просили?

Не ніяковійте, а тільки запитайте його:

— А ви принесли?

Якщо він прийшов тільки для того, щоб поцікавитися, чи є у вас совість, то скажіть йому:

— Скільки можна повторюватися — я ж вам по телефону казав: нема.

— Я так і думав, — відповість він, грюкнувши вашими дверима, ніби вони не житлово-комунальні.

— Але в мене є почуття гумору, — гукніть йому вслід. А якщо через день-два вам раптом відріжуть телефон чи принесуть штраф за дрібне хуліганство, то перш, ніж вигукнути: «Що за дурні жарти», краще задумайтесь, а чи не втратили ви часом того почуття.

ЯК Я ХОДИВ У ДОВГОЖИТЕЛЯХ

Досі я знав декілька способів, як стати довгожителем. Перший з них: залишити постійну прописку у центрі міста і поселитися у центрі Кавказьких гір. Другий: вранці (бажано до схід сонця), увечері (як сонце упаде за обрій) і вдень (під час обідньої перерви) бігати навколо міста чи села, але так, щоб не викликати підозри у перехожих і міліції.

Ні перше, ні друге мені не підходило. Ставати йогом чи «моржем» я не хотів. По-перше, не переносу у ліжку гострих цвяхів, по-друге, віддаю перевагу теплій ванні перед крижаною ополонкою.

— Наш сусіда, — якось сказали мені друзі, — був і «моржем», і йогом, і культуристом, але недавно, на п'ятдесят другому році життя... Одне слово, ти зрозумів?! Серце не витримало перевантаження...

Вони мене переконали. Тим більш, що й мені то було не до душі. Я хотів стати довгожителем (та й зараз хочу), але без гір, біганини, цвяхів та ополонки.

— Сміх — запорука довголіття, — теплого травневого вечора прочитав я статтю професора з геронтології, надруковану з скороченням у «Вечірці».

— Оптимісти живуть довше, — підкреслював професор у статті, якій я повністю довіряв.

Вранці я, веселий і життєрадісний, побіг у магазин.

— П'ятдесят грамів масла і стільки ж ліверної ковбаси, — промовив я, посміхаючись до продавщиці.

— Ви що, смієтесь?! — перепитала вона мене таким голосом, що я подумав: «Переді мною не продавщиця, а продавець».

— Веселі люди живуть довше, — процитував я собі уривок із статті. — А от бурчуні і неприємні продавщиці вкорочують собі віку і навіть цього не підозрюють.

Мені чогось стало легко і весело, і я розсміявся.

— Хіба можна з хворою людиною так поводитися? — почув я позаду себе чийсь співчутливий голос. Довелося оглянутися і посміхнутися.

— Оптимізм — це передумова здоров'я, — радістю світилися мої очі.

— Я не про вас, — знітилася молодиця. — Ви здоровий і гарний мужчина, — додала вона.

Я їй вдячно посміхнувся. Продавщиці теж. Остання відповіла мені взаємністю.

«І вона бореться за довголіття», — подумав я, забравши масло, лівер і здачу.

— Куди преш? — запитав мене товариш, вскакуючи поперед мене в трамвай через передню площадку. У відповідь я тільки лагідно посміхнувся і про себе подумав: «Я житиму довше, ніж ти, нахаба». Він розгубився.

— Пробач, — посміхнувся він і взяв мене попід руку й повів туди, де висіли сині таблички з жовтими літерами: «Місця для інвалідів та дітей».

— Уступіть, бабусю, будь ласка, місце товаришеві, — промовив несподівано для мене він.

— Смієтесь? — запитав я його.

— Ну, що ви? — лагідно і ніжно посміхнувся він. — Сідайте, сідайте!

— Насміхаєтесь?! — не втерпів я. — Але пам'ятайте: насмішка не має нічого спільного ні з сміхом, ні з оптимізмом.

— Ну, звичайно, — цілком серйозно погодився він зі мною. — Хіба можна сміятися з людського горя?!

— Ні в якому разі, — сказав я вголос, маючи на увазі: «Ні в якому разі на цього типа не сердитися, скільки б він не намагався тебе роздрочити».

— А чого це у вас посмішечка на вустах? — все ж не втримався я і тут-таки згадав, що мудрий Арістотель радив своїм учням завжди і всюди сміятися. «Смійся, — картав я себе. — Так ти довго не протянеш. Треба сміятися. Хочеш ти цього чи ні».

— То я просто так, — посміхнувся ще щиріше він.

— Скільки вам років, бабусю? — запитав я стареньку, що намагалася поступитися мені місцем.

— Сто сім, синку,— посміхнулась вона мені у відповідь.

В автобусі запала тиша.

— Як ви цього добилися? — поцікавився я.

Вона знизала плечима.

— Мабуть, усе життя посміхались? — ніжно, майже по-синівськи їй посміхнувся.

— Так, так. Я все життя посміхалась,— перелякано мовила вона.— Усе життя.

— Сміх — це довголіття,— твердо і впевнено промовив я.— Ви ще й читаете без окулярів?

— Читаю, читаю,— спохмурніла бабуся і попростувала до виходу. Разом з нею підвелось ще декілька жінок. Обличчя їхні були насуплені і злі.

— Люди, які бачать все в тьмяному світлі — живуть менше,— гукнув я і собі вискочив з трамвая.

— Привіт! — посміхнувся мені водій.

— Привіт! — розреготався у відповідь я.

Настрій у мене справді був веселий і життєрадісний, але люди на зупинці чомусь переді мною розступалися або трималися осторонь.

— Ще Гіппократ і Демокрит людям приписували сміх, як найкращий засіб проти всіх недуг і хвороб,— сказав я сам собі і пішов, посміхаючись, на роботу.

— Здрастуйте! — привітався я зі своїм начальником, розтягуючи рота до вух.

— Здр..! — промовив якось здивовано він і глипнув спочатку на свої штани, потім на мене, після цього підморгнув здивовано одним оком і щез в кабінеті, забувши потиснути руку, яку я простягнув.

— Чого ти весь час смієшся? — не витерпів і запитав мене колега, помітивши, що посмішка на його обличчі не щезає і найближчим часом не збирається щезнути.

— Люди, які тренуються сміятися,— почав я пояснювати йому, — зміцнюють свої легені, поліпшують кровообіг мозку. Веселий сміх освіжає тіло, знімає втому і тонізує організм, як безалкогольний напій «Росинка».

— Серйозно? — посміхнувся він.

— Цілком! — засміявся я.— Коли хтось сміється і тобі хочеться сміятися — смійся. Ніколи не стримуй себе. Сміх — це здоров'я. Усі довгожителі на землі — оптимісти, — серйозно закінчив я, хоч очі мої і душа сміялися.

Так продовжувалося десь з місяць. Я справді почував себе бадьоро, життєрадісно. Коли йшов вулицею, робив величезні кроки і дуже широко розмахував руками. «Сміх — це енергія, відновлення відмираючих клітин. Сміх — це оптимізм», цитував я сам собі й іншим.

Люди часто оглядалися мені вслід, і я довго не міг зрозуміти, що їм на мені так подобається: югославські штани, чехословацькі черевики чи київська знаменита краватка, яка мені служила за теплу сорочку і шарф.

Інколи я вибухав сміхом прямо на кухні під час обіду чи в спальні перед сном.

— Що таке? — перелякано дивилась на мене дружина.

— Нічого. Сміюсь! — посміхався я.

— Чого ж ти смієшся? — дивувалася вона.

— Просто так. Сміюсь, і все. Сміх ще, здається, не заборонений? Принаймні у нас, у квартирі?

— У тебе голова не болить? — питала вона мене.

— Навпаки. Я почувуюсь цілком нормально.

Вона приклала мені руку до чола, похитала головою і вийшла.

— Ти так довго не протягнеш, — гукнув я їй. — Треба частіше сміятися. Будь оптимісткою. Оптимісти живуть довше!

Дружина вийшла до сусідів. Мабуть, поділитися цим нововідкриттям.

Десь за два тижні мене викликали до Петра Семеновича.

— Заходьте, заходьте, товаришу Фартушняк, — посміхаючись, підвівся мені назустріч Петро Семенович. «Очевидно, теж читав статтю», — подумав я про нього, помітивши на його устах посмішку.

— Веселі люди живуть довше. А сварливі і грубіяни вкорочують віку і собі і ще комусь.

— Скажіть, будь ласка, — продовжуючи мило посміхатися, почав він розмову. — У лікарні ви давно були?

— Вчора, — відповів я.

— Що вам сказав лікар?

— Повністю зі мною погодився. Сказав, що ще древні греки...

— Про греків потім, — лагідно посміхаючись, перебив він мене. — З чим він погодився?

— Зі статтею професора. Він визнав її правильною і підтвердив мою думку: «Сміятися — це справді корисно. Смійтесь на здоров'я! — сказав він мені, — і ні на кого не звертайте уваги».

— А ліки? — поцікавився Петро Семенович.

— Які ліки? — посміхнувся я. — Сміх — це найкращі ліки...

— Я розумію, — підвівся він і погладив для чогось мою руку, чого раніше з ним ніколи не траплялося.

— Із здоров'ям не жартують, — сказав він, ходячи навколо мене, як Земля навколо Сонця. — Здоров'я треба берегти...

Він не закінчив. У кабінет почали боком просуватися члени профкому.

— У вас, очевидно, перевтома, — на закінчення сказав мені голова місцевкому.

— Навпаки, — посміхнувся я. — Саме тепер я почувуюсь, як ніколи...

— Ви, будь ласка, з нами не сперечайтесь, — пе-

ребив мене Петро Семенович.— Нам краще знати. Адміністрація і місцевком вважають, що вам не завадило б десь відпочити. Скажімо, в горах. Як ви на це?

«У горах живуть довгожителі»,— згадав я статтю професора, і вголос додав:

— Я нічого не маю проти.

— Проти чого?

— Проти думки адміністрації і місцевкому. Тим більше, що ця думка так співпадає з моєю,— посміхнувся я і щиро, з вдячністю потис усім руки.

ФЕЙЛЕТОНИ

«АРИСТОКРАТИ» З ПРИВОЗУ

«В Одесі розвелось багато дармоїдів.. Мавпа стала людиною завдяки праці. Чи може людина стати мавпою, якщо не працюватиме?»

(З листа одесита до редакції).

Наш кореспондент нещодавно побував в Одесі. Бачив окремих унікалів, брав у декого з них інтерв'ю і дійшов висновку: в Одесі такого трапитися не може. Нижче друкуємо його науково обгрунтовану розвідку. В ній автор розкриває сім основних причин, які, на його думку, заважають одеському (та й не тільки одеському!) дармоїдові перетворитися на свого пра-пра-пра-пращура.

* * *

Громадськість в Одесі занепокоєна. Міліція теж. Їх турбує питання: що собі думають ті, що не працюють. Одразу й відповімо: нічого не думають. Деякі уже зовсім перестали думати. Скажімо, Саша Животіков запевняє, що в усьому винні зарубіжні туристи. Вони йому заважають працювати. Бо дражнять його широку натуру імпортними запальничками, жуйкою, сигаретами, парасольками. А він не може втриматися, щоб того всього не перекупити. З цього й живе, як і його «колеги по роботі», Анатолій Пашковський, за кличкою «вільний ху-

джник», і природжений «лорд» — Жєня Гарбуз із профтехучилища.

Друге питання, яке цікавить одеситів: якщо людина пішла від мавпи, то чи може відбутися еволюція навпаки? Може, коли є відповідні умови. В Одесі таких умов нема. Цьому заважають:

ПЕРШЕ: одеська міліція. Вона поставила перед собою мету — з кожного дармоїда зробити людину. Отже, про нормальний розвиток дармоїда у протилежний бік говорити ще рано.

ДРУГЕ: трудяща, портова-індустріальна Одеса, робітники заводів і фабрик.

— Жора, кинь корчити із себе живописця, — кажуть одесити-трудівники. — Не ганьби рідну Одесу, приходь до нас працювати. Станеш людиною.

«Аристократи» у відповідь посміхаються:

— Моя мамаша не переносить бензино-етилового запаху і мозолястих рук. Вона любить ніжність і ласку.

ТРЕТЄ: спекуляція — деякі групи дармоїдів займаються нею. Продають біля «Дитячого світу» надувні імпортні бюстгальтери, синтетичні комбінації, безрозмірні трико і рейтузи. Те ж саме робиться на Дерибасівській, на міській барахолці і в Пасажі. Що не кажіть, а це вже праця. Значить, і тут не створено сприятливих умов для регресу дармоїда. Це може підтвердити «великий комбінатор» — Рома Сафроневич із Молдаванки.

ЧЕТВЕРТЕ: знаменитий одеський Привіз і вокзал. Тут дармоїди за копійки частенько підносять (як припече) кошкки з свіжомороженим хеком,

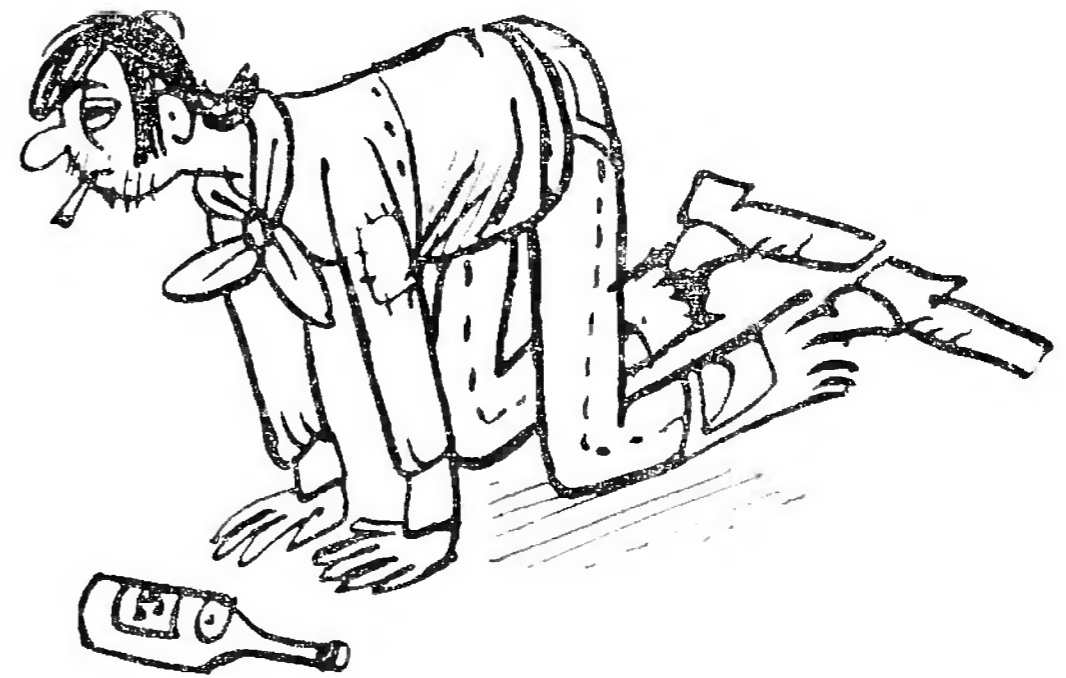
тріскою, капітаном (вид риби), клумаки, валізи. Це теж робота. Та ще й, як сказав Жора Калішенков — інженер-металург за дипломом і волоцюга за професією, — робота для «аристократів». З цим погоджується і його приятель по бродяжництву — «граф» Петро Ілліч Еденбурзький і «чорнороб» — Вітя Шостаков із Лонжерону.

П'ЯТЕ: рейди та облави, які час від часу влаштовують на дармоїдів. Одне слово, немає людям спокою. А спокій для дармоїда — це ж перше діло. Окрім того, їм читають лекції, нотації, проводять з ними бесіди, знайомлять з постановами, указами. Якщо це не допомагає, погрожують прокурором, кодексом і судом. Затримують у спецприймниках і навіть влаштовують їм трудотерапію: рекомендують підмити тротуари, вулиці, сквери, розчищати від сміття території заводів та фабрик. Так, чого доброго, можна привчити дармоїда до праці й не дочекатися перетворення у його далекого предка. В цьому глибоко переконані й «народжена вільною» — Марина Фетяскіна, «чорноморська красуня» — Надюша Протопопова та «герцог» — Жора Белоголов (він же — Юра) із Чорноморки.

ШОСТЕ: різні бюрократичні довідки, якими часто переривається процес дармоїдства. Скажімо: дармоїд чотири місяці сидить без роботи, тобто розвивається. Тоді його попереджають, що почнуть притягати до криміналу, якщо негайно не влаштується на роботу. (І тут роботою загрожують! Збожеволіти можна!). Дармоїд з переляку (ще, значить, усвідомлює) влаштовується на роботу. Тиждень-другий працює, бере довідку, показує де

слід і звільняється з роботи за власним бажанням. І знову гуляє дозволених законом чотири місяці, і так — до безконечності. За найсвятіші приклади цього можуть правити Жора Борщ і Аркаша Гоп із Великого Фонтана.

СЬОМЕ: є ще одне — головне лихо для одеського дармоїда — одеські акації. Як тільки у них (дармоїдів) з'явиться справжній потяг до життя предків і вони почнуть лазити по деревах, боюсь, бісові діти поколяться. Бо що не кажіть: акація таки не дуже підходяще дерево навіть для справжньої мавпи, а тим паче для людини, яка на чотирьох поки що ходить тільки після доброї чарки.

ОДІССЕЯ З «ПЕЛІКАНОМ»

Нарешті, і я придбав собі меблі. І не які-небудь. Імпортні! Заради таких можна ночі три під меблевим магазином з жінкою просидіти. Тепер вона (дружина), як підійде, як гляне на той «Пелікан» (назва гарнітура), то й мене позад себе бачить. Не меблі — свічада! Хоч і з тирси, кажуть, але ж з закордонної. Блищить «Пелікан». За кілометр світло від рефлекторів відбиває.

Та я не про блиск. Хай їй грець, естетиці. Я про інше. Про те, як ті меблі перевозив. Не доставка — одіссея. Ніби я віз їх не з магазину, а з-за кордону. Три дні після купівлі.

Але й це ще не початок. Почалося все з представника трансгентства П. Фартушняка. Підійшов я до нього та й питаю:

— Як оформити перевезення меблів додому?

— Дуже просто, — відповідає трансгент. — Куди везти і що?

— На вулицю Литвиненко-Вольгемут. Меблевий гарнітур.

— Який поверх?

— Четвертий.

— Скільки ліжок?

— Одне, але широке.

— Ясно. На Борщагівку, значить, — глянув в інструкцію, — вісімнадцять кілометрів.

— Яких вісімнадцять? — перепитую. — В інструкції он тринадцять написано.

— А ви на інструкцію не дивіться. Ви дивіться на мене і слухайте.

— Слухаю вас.

— По-перше, всі наші інструкції застарілі. Че-

каємо нових. По-друге, це коли літаком чи гелікоптером, тобто по прямій, то на вашу Вольгемут, може, буде й вісім, а як зигзагами, то вже вісімнадцять. Борщагівка ж будується. Росте на очах. Сто тисяч населення. Вважайте, нове місто над Славутою. Зрозуміли?

— Та зрозумів, — промовив я, мовчки викладаючи гроші на стіл. — Коли ж чекати «Пелікана»?

— Завтра, голубе. Сьогодні тільки ті вам можуть привезти, хто дере з покупця три шкури. Якщо працюєте, то відпрошуйтесь з роботи. Так би мовити, сидіть дома. Цілісінький день, поки не привезуть.

Відпросився я з роботи. Сиджу, чекаю. Періодику перегортаю, телевізор з однієї програми на іншу перемикаю. Не везуть «Пелікана». Увечері — до телефону. Дзвоню. Як у довідковому бюро Київ-Пасажирський: або зайнято, або ніхто не бере трубки. Нарешті, дотелефонувався.

— Слухайте, товаришу, чому меблів не везете?

— Ваша адреса?

Називаю.

— А-а? Це ви?! Добре, що подзвонили. Слухайте, голубе, що ж це ви нас підводите?

— Як підводжу?

— Ви нам ще тридцять копійок не доплатили.

— Як так? — цікавлюсь.

— А от так. Ми ще раз перелічили і виявилось, що з вас тридцять копійок. Поки не заплатите, ми вам меблів не привезем.

— Ви що, насміхаєтесь з мене? Оце за тридцять копійок я просидів цілий робочий день дома. Могли ж привезти, а квитанцію на тридцять копійок передати водієм чи вантажником.

— Ви от що, нам моралі не читайте: хочете бачити меблі завтра в спальні, привозьте тридцять копійок.

Беру я таксі і — до магазину. Заплатив тридцять копійок, узяв квитанцію і питаю:

— Так уже привезете?

— Завтра, голубе. Пізно ви до нас подзвонили. Уже кінець робочого дня. Приїжджайте завтра.

Іду я наступного дня до магазину. Показав квитанцію, одну, другу. Чекаю машини. Дочекався. Уже мали гарнітур навантажувати, коли якийсь лихий потяг мене ще раз глянути на той документ. Дивлюсь — там дві шафи записано. Я знову до трансagenta.

— Ви з мене знущаєтесь, — кажу. — Яких це дві шафи? У гарнітурі ж одна...

— Невже? Ти диви! Значить, помилився. Буває. Он кінь...

— Але ж у вас точно, як в аптеці. До речі, до мого дому не 18 кілометрів, а тільки вісім... Машиною.

— Слухайте, не будемо дріб'язковими. Три карбованці за шафу я вам поверну... Точніше, не я, а наша контора «Київтрансaгентство».

— А як гарнітур? — перебиваю його.

— А що гарнітур?! Гарнітур їсти не просить. Стояв два дні, простоїть і третій.

...Гарнітур мені таки привезли. А от у «Київтрансaгентство» я з тим папірцем того дня не пішов. Боявся. А що коли там ще раз все перерахують і раптом скажуть: «Це не ми вам, а ви нам ще винні: і не три карбованці, а п'ять».

Краще не ризикувати. Добре, що «Пелікан» дома.

ЯК ПОЗБУТИСЯ ЖИВОТА

(Порада для тих, хто мріє стати струнким і підтягнутим)

Сучасна медицина, як уже встановлено, знає декілька рецептів, як схуднути. Зокрема — при допомозі моркви, бурячка (звичайно, столового) і кожуха. Останній — дуже ефективний спосіб: дістаєте добрячого кожуха (де саме — це вже ваша турбота), у спортмагазині — дитячу скакалочку, приходите додому, одягаєте костюм (бажано новий), потім фуфайку (не обов'язково нову), а поверх цього уже кожух. Одягли і починаєте підстрибувати. Через скакалочку. На перший день рекомендується не більше години, на другий — дві, і так

відповідно до безконечності. Живота і все те, що у вас зайве, як рукою зніме.

Є скептики, які не вірять цим порадам. Ті одразу біжать до лікаря.

— Лікарю, хочу схуднути.

— Діставайте путівку, їдьте на курорт.

Скептик (на те він і скептик), звичайно, сумнівається і йде до іншого медичного світила.

— Докторе, хочу скинути живота.

— Треба побільше ходити, — каже доктор медичних наук.

«Як же воно так», — думає той, що вічно сумнівається, і біжить до третього.

— Професоре, як же воно так?! Був в одного, каже — на курорт їдь. Пішов до другого — радить ходити пішки. Кого ж слухати?

— Слухайте мене: діставайте путівку і йдіть на курорт пішки.

Порада, чесно кажучи, непогана. Але в порівнянні з нашою — ніщо. Мабуть, саме тому ніхто з вас її не сприймає, бо на курорт пішки поки що ніхто не ходив. Всі літають чи їздять.

Хочете поїхати й ви? Поїхати і схуднути. Чи можливий такий варіант? Цілком. Завдячуючи сучасним залізничникам (залізничникам, а не лікарям) це можна поєднати. Можна і їхати, і побувати на курорті, і схуднути. Ще й добре.

Як же це робиться? Простіше, ніж дістати путівку в санаторій. Перш за все йдете на вулицю Пушкінську (це у Києві), у касу попереднього продажу квитків, і в довідковому бюро довідуєтесь, які на літній сезон, включаючи сюди й «бархатний», є поїзди. Вибірайте, не задумуючись будь-який із

них. Не біжіть ні до яких віконць, не цікавтесь ні в кого, чи є на ті поїзди квитки чи нема. Все одно вам ніхто цього не скаже, табло теж тут ще не вивісили. Ставайте в чергу і скидайте вагу. Краще, ніж під кожухом і фуфайкою. Через годину, через дві — то немає принципового значення — біля віконця. Добралися.

— Квитки на поїзд такий-то на таке-то число є?

— Нема. Ні купейних, ні плацкартних. На це число всі продані.

Ясно. Вважайте, що за цей день ви пару кілограмчиків живої ваги скинули. Стільки ж скидаєте наступного дня, коли, висолопивши язика, бігаєте по своїх знайомих, які мають своїх знайомих у касах чи в управлінні залізниці.

Квиток, нарешті, у вас. Полегшено зітхаючи, сідаєте в омріяний вами поїзд. Вагон чимось нагадує тендер паровоза, в якому щойно закінчилося вугілля і залишився один антрацитний пил. Але ви щасливий, що все ж дістали квиток. Новий костюм (літній) уже на курорті здасте в хімчистку. Головне, не нервувати. Від цього хоч і худнуть, але це не на користь здоров'ю. Нерви потрібно берегти, як і чоловіків. Газети вчать.

Не дивуйтеся, коли раптом помітите, що ви один, як палець, на все купе, і вас не більше десятка на весь вагон. Не згадуйте касирку із Пушкінської, не цитуйте: «На це число всі квитки продані». Це залізнична таємниця. Вічна. Її ще ніхто не розгадав. Не розгадуйте і ви. Краще беріть сумнівної чистоти без пломб простирадла і лягайте. На всі запитання у сезонних, як і ці поїзди, провідників відповідь одна:

— А ви що хотіли?! Це додатковий!

— Ресторан є?

— Ви, що? Кажу ж, додатковий.

— А буфет?

— Та поїзд же додатковий. Що ви морочите мені голову?!

— А чай хоч носитимуть?

— А хто його носитиме? Ви? У додатковому поїзді один провідник на два вагони.

Лягаєте, намагаючись заснути під стукіт коліс «додаткового». Не спиться — під ложечкою смокче, живіт утягує. Підводитеся.

— Скажіть, — до провідника, — а десь він хоч трохи стоїть?

— А хто його зна. Це ж додатковий. Ми поза всякими графіками. Тільки з'явимося на пероні і тієї ж миті щезаємо. Не надумайтесь вискакувати...

— А як же десь поїсти? — ледь видавлюєте ви уже наступного дня, коли поїзд повз станції пролітає, як метеорит. Ні морозива, ні води ви не встигаєте купити. По-перше, на перонах станцій майже нічого нема, по-друге, поїзд ваш — додатковий.

Никаєте по вагону. Провідник на вас співчутливо дивиться і посміхається. Ви не витримуєте, біжите в те місце, де є дзеркало. Тепер ви дивитесь самі на себе.

— Схуд, — кажете дзеркалу, — і дуже. Заріс. Хоча б одна розетка на весь вагон. А то вигляд, як...

Не договориєте. Поїзд притищує ходу.

— Переходьте на фрукти і воду, — гукає дотепник-провідник. — А то до Феодосії не доведу.

— Де ж ті фрукти?

— Висовуйте голову у вікно, якщо відчините, і гукайте перекупок.

Налиті південним сонцем фрукти у вас. Де їх помити у додатковому? Відповідь одна. Абстрактна: там, де всі миють.

І от ви на довгожданому курорті. Злі, худі і, як хіппі, зарослі. Голіться і припадайте до чергової страви. Іжте, забувши про рекомендацію лікаря і дієту. Іжте. Не бійтесь. Якщо ви взяли й назад квиток на додатковий поїзд, то, поки доберетеся додому, весь отой жир додатковий поїзд, як корова язиком, злиже. Приїдете стрункий, худий і підтягнутий, мов хорт. Мимоволі бігати почнете. А за те залізничникам дякувати треба. Навіть у письмовій формі. Хай щось і їм на згадку залишиться. Це ж завдячуючи залізничникам, а не лікарям, ви посправжньому схудли. Що ті лікарі в порівнянні із залізничниками?! Темнота!

ПЛЯМИ НА... ШТАНЯХ

(Інтермедія)

«На приймальний пункт № 49, що в Дарниці, я здав свої штани. Одержав річ із хімчистки й очам не повірив: на штанях з'явилися якісь руді плями, яких до цього не було...»

(З листа до редакції).

В о н а:— Боже! Що це ти приніс?

В і н:— Штани.

— Які штани?

— Свої.

— Оце твої штани?!

— Уяви собі!

— А що це?

— Плями!

— Які плями? Це ж діри. Справжнісінькі діри.

— Тепер діри, а годину тому були плями.

— У тебе що, стріляли?

— Ні.

— Ти ті плями вирізав ножицями?

— Ні...

— Що ж ти робив?

— Я їх виводив. Розумієш, виводив після того, як їх хімчистка вивести не змогла.

— Але плям до хімчистки у тебе не було.

— У мене й зараз нема, а під час процесу з'явилися. На штанях.

— Під час якого процесу?

— Хімічного, і я відмовився...

— Від чого відмовився?

— Від плям.

— А вони що?

— А вони порадили не відмовлятися...

— Від чого не відмовлятися?

— Від чого, від чого?! Від грошей.

— Від яких грошей? Ти їм давав гроші?

— Вони мені давали.

— За що?

— За оті руді плями.

— Як так?

— А отак. Сказали, ви знаєте, наш майстер на ваших штанях наробив плям. Візьміть гроші. Я відмовився. Я сказав: мені потрібні не ваші гроші, а мої штани...

— А що ж потім?

— А потім були довгі літні дні і ще довші осінні ночі.

— Де були?

— У мене були. Я чекав, коли ж вони, нарешті, виведуть плями. А сьогодні оце не витримав. Пішов...

— До кого пішов?

— До членів комісії по моїх штанях. Вони досліджували, чи на штанях мої плями, чи плями хімчистки.

— І що ж дослідили?

— Усе стало навпаки: тепер вони відмовилися.

— Від чого?

— Від грошей і від плям. Сказали, що плями... мої. Грошей мені платити не будуть. Комісія довела.

— А плями виводити будуть?

— Кажу ж, відмовилися. А мене запевнили, що їх уже ніщо не візьме. От я і вирішив їм довести.

— Ну, і довів?

— Як бачиш.

— Я бачу. Але признайся, ти їх виводив чи вирі- зав?

— Виводив... Сірчаною кислотою. Як бачиш, те- пер плям нема, і штанів, між іншим, теж.

З М І С Т

ГУМОРЕСКИ

Як упіймати таксі	6
Як затримати грабіжника	13
Як поводитися на новосіллі	21
Як відповідати на телефонні дзвінки	29
Як я ходив у довгожителів	33

ФЕЙЛЕТОНИ

«Аристократи» з Привозу	48
Одіссея з «Пеліканом»	52
Як позбутися живота	55
Плями на... штанях	60

Олег Фёдорович Черногуз

КАК ЗАДЕРЖАТЬ ГРАБИТЕЛЯ

(На українском языке).

Редактор Ф. М а к і в ч у к.

БФ 09824. Зам. 05969. Здано до набору 3. XII. 1973 р. Підпи-
сано до друку 15. I. 1974 р. Тираж 100150. Формат 70 × 108^{1/32}.
1 папер. арк. 2 друк. арк. Обл.-вид. арк. 2,28. Ціна 10 коп.

Ордена Леніна комбінат друку видавництва «Радянська
Україна», Київ, Брест-Литовський проспект, 94.